

RAMAZAN ve İYİLİK

Bütün medeniyetleri inşa eden belli başlı kavramlar vardır. Bir din ve medeniyet olarak İslam'ı anlamak, anlatmak ve yaşamak istediğimizde karşımıza çıkan temel kavramlardan birisi de hiç şüphesiz, “iyilik”tir. Son dinin iyiye ve iyiliğe dair ne kadar derin bir bakış açısına sahip olduğunu fark etmek için onun söz dağarcığında yer alan kavram haritasına ve zengin anlam dünyasına bakmak yeterlidir. Bireysel ve toplumsal hayatımızın detaylarına göz attığımız vakit, iyiliğin inci dizisinden saçılan bu kavramlardan birine mutlaka tesadüf ederiz.

Bir iyilik medeniyeti olan İslâm, her iyiliği sadaka olarak saymış ve herkesin yapabileceği türden iyilikler olduğunu haber vermiştir. (Buhari, Zekât, 30) Bundan dolayı “iyilik”, kültür ve medeniyetimizi şekillendiren değerler manzumesinde en önemli yerlerden birine sahip olmuştur. İslam'ın varlığa, insana ve ahlâka bakışı, iyilik anlayışının da temelini oluşturmuştur. İslam'ın “iyilik tasavvuru” daima aşkın ve metafizik değerlerle, insan onuruyla, fayda ve maslahatla, sorumluluk bilinciyle, hayatın nihai anlam ve gayesiyle birlikte inşa edilmiştir. Dinî metinlerimizde Müslüman, hayatını iyiliğe adayan ve ömrünü iyiliklerle anlamlandıran kişidir. Resûl-i Ekrem (sas) “Allah'ım! Yaşamayı benim için her türlü iyiliği artırma vesilesi yap. Ölümü de benim için her türlü kötülükten kurtuluş sebebi yap!” (Müslim, Zikir, 71) duasıyla iyilik için yaşamayı bir varoluş sebebi olarak takdim etmiştir.

Kutlu ay Ramazan'a adım adım yaklaştığımız günler içerisinde bulunuyoruz. Ramazan bizlere, her yıl yeni bir can yeni bir ruh üfleme için gelir. Adeta bütün yeryüzünü bir mabede dönüştürür. İradelerimizi eğiten bir mektep, bir okul olur. Bu mektebin gayesi rahmettir, mağfirettir, arınmaktır, takvadır; insana, eğitilmiş ve beşerî arzularının egemenliğinden kurtulmuş hür bir irade kazandırmaktır.

Bu mektepte sahurun bereketi, mukabelenin sevabı, iftarın sevinci, neşesi ve coşkusu, teravihin rahatı, teheccüdün güzelliği, ibadetin manevî hazzı, imsak ve sabır, oruç ibadetinin himayesi, gündüzün sıyama gecenin kıyama vardır. Kendimizi camide ibadete vakfettiğimiz itikâf; kadrimizi yücelten Kadir Gecesi vardır.

Bu manevi mektepte, iyilik, hayır, birr, fazl, kerem, âlicenaplık vardır. Bu mektepde ma'rûf, mürüvvet, diğerkâmlık, vardır. Bu mektepde dünyanın neresinde olursa olsun insanlara yardım eli uzatma, çok uzaklarda da olsalar birileri açken tok yatmama, insanlığın huzur ve

mutluluğu, birlik ve dirliği için elimizdeki nimetleri paylaşma ve mesafeleri hiçe sayarak gönül köprüleri kurma vardır.

Bu okulda ihsan, lütuf ve kurbet vardır. Medeniyet, hasenat ve kültür vardır. Ramazan mektebinde İslâm'ın rahmetle yoğrulmuş adaletini, bilgi ve hikmetle bütünleşmiş ahlâkını, ihlasla yoğrulmuş iyiliğini bütün insanlığa gösterme vardır.

Unuttuğumuz bu değerleri bize tekrar tekrar hatırlatan Ramazan, iyiliğin kişinin kendisine, Rabbine, dinine, ailesine, akrabalarına, yoksullara, kimsesizlere, yurtsuzlara, mültecilere, sokak çocuklarına, yetimlere, yaşlılara, bütün insanlara, mahlûkata, yeryüzüne, gökyüzüne ve bütün eşyaya yapılacağını bizlere hatırlatmaktadır. Başkanlığımız, her Ramazan ayında kaybolmaya yüz tutmuş olan bir değerimizi toplum gündemine taşımaya, bu konuda yüksek bir bilinç oluşturmaya ve dikkatleri bu hususa teksif etmeye çalışmaktadır. Bu yıl seçmiş olduğumuz tema, sadece ülkemizin değil bizim ve bütün dünyanın ihtiyaç duyduğu bir husustur. 2015 yılı Ramazan ayının teması “Vakit İyilik Vakti Bu Ramazan ve Her zaman” mesajıyla “İyilik” olarak belirlenmiştir.

İyilikseverlikle ilgili kavramlar temelde ‘verme’ eylemiyle ilgili olsa da bu kavramlar aynı zamanda derunî ve ahlakî bir çağrışıma sahip olmuştur. Mesela ‘sadaka’yı yalnızca maddi bir yardım olarak anlamak eksik olur. Sadakanın kökeninde sadakat ve samimiyet vardır. Hatta kelimenin köklerine gidersek karşımıza adalet ve hakkaniyet kavramları çıkar. Sadaka, bireysel açıdan servet sahibinin kendisine, topluma ve Rabbine karşı içtenliğini gösteren iyi bir davranış, sosyal açıdan ise toplumda adaleti ve hakkaniyeti tesis etmeyi amaçlayan bir iyiliktir. Sözlük anlamı “arınma ve temizlik” olan zekât da böyledir. Servetinin bir bölümünü ihtiyaç sahipleriyle paylan kişi, bu iyiliğiyle açgözlülük ve tamah gibi olumsuz duygulardan gönül dünyasını arındırır. “Rızâ-i Bârî”ye bir adım daha yaklaşır. Toplumdaki iyilik zincirine bir halka daha ekleyerek kardeşlik bağlarını perçinlemiş olur. Sevgili Peygamberimiz (sas) “Her canlıya iyiliğin mutlaka bir sevabı vardır” buyurmaktadır. (Buharî, Musakat, 9)

İnsanlar, iyiliğin ne olduğu konusunda görüş ve tanımlar seliyle mücadele ederken, Hz. Peygamber (sas) iyiliği insanın kendi iradesine ve vicdanına bırakır: “İyilik (birr), gönlünü huzura kavuşturan ve içine sinen şeydir. Kötülük (ism) ise gönlünü huzursuz eden ve içinde bir kuşku bırakan şeydir; velev ki insanlar başka şeyler söylesin.”(Dârimî, Buyû’, 2) Allah’ın varlığımıza nakşettiği “vicdan”, karar vermemiz gereken her noktada bizi iyiliğe doğru yönlendirecek, iyi duygularımızı güçlendirecek ve iyi davranışlarımızı artıracak sağlam bir pusuladır. Yeter ki biz onu köreltmeyelim!

Üzülerek ifade etmek isterim ki “iyilik” idealinin zedelendiği modern zamanlarda, savaşların, işgallerin, soykırımların, ihtilallerin, sömürgeciliğin ve şiddetin had safhaya çıktığı bir yerkürede yaşıyoruz. İyiliği arayan, iyiliksiz kalan, iyilik için çırpınan, iyiliğe muhtaç, iyilikten bihaber her türlü insana ulaşmak, her birine iyilik götürmek gibi büyük bir sorumluluk taşıyoruz. Dünyanın önemli bir bölümü açlık, sefalet ve korku içinde temel ihtiyaçlarını karşılamamanın mücadelesini verirken, diğer bir bölümü sorumsuz ve ölçsüz bir tavırla yapay ihtiyaç ve arzuların peşinde koşuyorsa, tüm insanlık iyilik tasavvurunun acilen yeniden gözden geçirmesi gerekmektedir.

Elbette biz Müslümanların da iyilik tasavvurumuzu gözden geçirmemizi gerektirecek nedenlerimiz var. Bugün, iyiliğin hayat bulduğu topraklardan ve iyilerin imar ettiği şehirlerden kan ve barut kokusu yayılıyor. Bir kötülük sarmalı, İslam dünyasını rehin almış durumda ve bu sarmalı besleyen yolları da bir türlü kapatamıyoruz. Eleştirilere karşı gösterdiğimiz savunmacı yaklaşım, “daha iyi” olma yolundaki çabalarımızı yavaşlatıyor. Bugün İslam âlemi, önce kendi değer ve kavramlarıyla nasıl bir ilişkide olduğunu yeniden gözden geçirmek, sonra da insanlığa karşı “iyilik teklifi”ni yenilemek zorundadır. Çünkü Mümin için iyilik ve güzellik hayat tarzıdır. Mümin, iyilik ve güzellik için yaşar. Sevgili Peygamberimizin (sas) ifadesiyle “mümin, bir iyilik yaptığında sevinen, bir kötülük yaptığında ise üzülen kimsedir.” (İbn Hanbel, IV, 399)

Zamana tanıklık eden ve “Ben Müslüman’ım” diyen herkes, iyiliğin yeniden gönül coğrafyamızda ve bütün dünyada hâkim kılınması için seferber olmalı; en yakın çevresinden başlamak üzere her işinde hayra anahtar, şerre kilit olmayı ilke edinmelidir.

* Diyanet Aylık Dergi, sayı 294